تعبیر «ضلت العقول» در دو روایت؛ ادراک خداوند و ادراک مقام امام علیه السلام

در این چهار جمله‌ای که حضرت علیه السلام در این بخش از خطبه‌ی شریفه ردیف آورده‌اند، فرمودند:

> **«قد ضلت العقول في أمواج تيار إدراكه ، وتحيرت الأوهام عن إحاطة ذكر أزليته وحصرت الأفهام عن استشعار وصف قدرته ، وغرقت الأذهان في لجج أفلاك ملكوته»[1].**

چهار جمله است که در ابتدای هر یک، فعلی می‌آید و بعد برای آن فعل، فاعلی هست. بعد یک اضافه ی سه‌تایی است. «امواج تیار ادراکه، احاطة ذکر ازلیته». با تمام تناسبی که میان واژه‌ها به کار رفته است، حضرت علیه السلام افاده فرمودند. ما ببینیم چه اندازه می‌توانیم، بفهمیم و از لغتش سر در بیاوریم.

شاگرد: قرار شد «ضلّت» را توضیح بدهید.

استاد: خصوص تعبیر «ضلّت العقول» در روایات، یکی اینجا است که در ادراک خداوند متعال است. یکی دیگر در ادراک مقام امام علیه السلام است. می‌خواستم این را عرض کنم. خیلی زیبا است. در درک مقام امام علیه‌السلام هم «ضلّت العقول» [آمده است]. این خیلی مهم است. در آن تعبیر، وقتی حضرت علیه السلام، از خدای متعال شروع می‌کنند که «لا یوصف» است، تا کجا می‌روند! این عبارت تنها از درب خانه‌ی اهل البیت علیهم السلام می‌توانند بیرون بیایند؛ تنها از لسان آنها و دهانی که خدای متعال به اولیای خودش داده، صادر می‌شود. فرمودند: خداوند متعال «لا یوصف»، در ادامه، وقتی توضیح می‌دهند، فرمودند: پیامبر خدا صلّی اللّه علیه و آله هم «لا یوصف». بعد فرمودند: امام علیه السلام هم «لا یوصف». بعد فرمودند: «المؤمن لا یوصف». خیلی است «المؤمن لا یوصف». حضرت علیه السلام از «لا یوصف» خدای متعال به اینجا می‌رسند. یعنی این قدر دستگاه عظیم است و بعد دستگاه انسان و خلقتش عظیم است که «انّ المؤمن لا یوصف».

ظاهراً منظورم همین بود که «ضلّت العقول» در دو روایت به کار رفته است؛ یکی در اینجا و یکی هم در درک مقام امام علیه السلام.

> «فَمَنْ ذَا الَّذِي يَبْلُغُ مَعْرِفَةَ الْإِمَامِ أَوْ يُمْكِنُهُ اخْتِيَارُهُ هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ ضَلَّتِ الْعُقُولُ وَتَاهَتِ الْحُلُومُ»[2].

اگر بخواهند به اینجا برسند، فضا، فضایی است که همه چیز به هم می‌ریزد. طوری نیست که مردم بتوانند آن مقام را درک کنند. خیلی جالب است که «ضلّت العقول» در همین دو تا آمده است: خدای متعال و مقام امام.

---

[1]. شیخ صدوق، التّوحید، ج ۱، ص ۷۱.

[2]. شیخ کلینی، الکافی، ج ۱، ص ۱۹۸.

بازبینی #2
ایجاد شده 6 اکتبر 2024 15:09:53 توسط ... .
به روزرسانی شده 12 فوریه 2025 15:43:00 توسط ... .